

האח הגדול

האח הגדול — עינו פקוחה! כך הכריזו כרותהאזרה של משטר האימים בספרו המחריד של גורג' אורחל, אלף תשע סאות שמונים וארבע.

המשטר שתואר בירי אורחל לא היה דמוני. הוא היה רק התגלמות עקבית וסופית של הנטיות הדיקטטוריות של המשטר הקומוניסטיים ופאשיסטיים, אלא בצורה גולמית יותר גם בשאר המשטרים של העולם המודרני.

מדינתהסיוט של 1984 נמצאה במצב מלחמה מתמיד, דבר שאיפשר לה לקיים משטר-חירום נצחי ולשעבד את האזרח בשם בטחון-המדינה. סיסמתיה — "מלחמה היא שלום", "חרות היא עבדות!" ו"בערות היא כוח!"

בראש המדינה עמד האח הגדול. איש לא ידע מיהו. איש גם לא ידע אם בכלל קיים אדם כזה, או שאינו אלא פרי יצירתה של מכונית-התעמולה הרשמית. החזון המשיחי של האח הגדול היה האידיאל הרשמי המיידי, ובשמו הקימו השליטים האמיתיים — הפקידים המיוחסים — משטר שהבטיח להם חיי גן-עדן על חשבון הוולת.

אולם הבכיס האמיתי של משטר הסיוט כולו היה מנגנון הביורוקרטיה הסטאלית. כמשטר זה, הפרטיות היתה פשע. מלכודת דרצדרייט איפשרה לשרות-הבטחון שלו להסתכל לתוך חדרו של כל אזרח, לעקוב אחריו כל תנועתיו, להאזין לכל דבריו. לא היה מנוס מפני מבט עינו של האח הגדול.

מסקנתו של אורחל ברורה: הביורוקרטיה הטאלית גורר אחריו את השיעבוד הסטאלית.

★ ★ ★

במנגנון-חושך הוציא העולם הזה גילה את זהות ראש הש.א. את שיטת עבודתו ואת מטרותיו הגלויות והנסתרות. צעד מהפכני זה גילה פרטים כה רבים ועורר בעיות כה רבות, עד שהיו דרושים כמה ימים כדי לעכל גם את המסקנות הראשונות. חוששני כי פרט אחד, אולי החמור ביותר, לא זכה לתשומת-הלב הראויה. הש.א. עצמו חילק את אנשיו לשלושה סוגים. בראש עומדים סוכני הש.א. עצמם, המנצחים על הפעולה ומקבלים שכר מלא בתוספת הצאות. מתחתם נמצאים המרידיעים, שהם המלשינים בשכר — מלצרים, פקידים בנקים, מתחכים, אנשי-עסקים, אחיות, סרסורים, לבר עבירה ושאר אנשי העולם התחתון. מפרס מגיע, רשמית, למאות.

אולם דווקא הסוג השלישי הוא המעניין ביותר. הוא כולל את ה"מתנדבים", שאינם מקבלים כל שכר תמורת שרותם. הם עושים את מלאכתם — לשם שמיים. מוספרם מגיע ל"אלפים" — היינו כל מוספר משלשת אלפים ועד למיליון ושימונה מונה מאות אלף אורחי ישראל. מיהו ציבור זה?

בשיחת עם כתב העולם הזה תיאר האיש האחראי לש.א. את המצב כך: כש רוצה הש.א. לדעת פרטים על מישהו, פונה הסוכן לאחד השכנים בשיכון, הנראה לו כמתאים ביותר. אם נענה האיש לבקשת הסוכן, נבדקים הפרטים שנמסרו על-ידו בקפדנות רבה. במקרה ונמצאו כשגוים, הופך האיש למתנדב קבוע. סוכן הש.א. פונה אליו בכל פעם שהוא רוצה לשמוע פרטים על חייו הפרטיים של מישהו מבין אנשי השיכון.

★ ★ ★

רמראית-עין נראה הכל חלק ופשוט. אולם מוטב שנעצור רגע ונחזור להתחלה. הבה נשחזר לעצמנו לרגע את

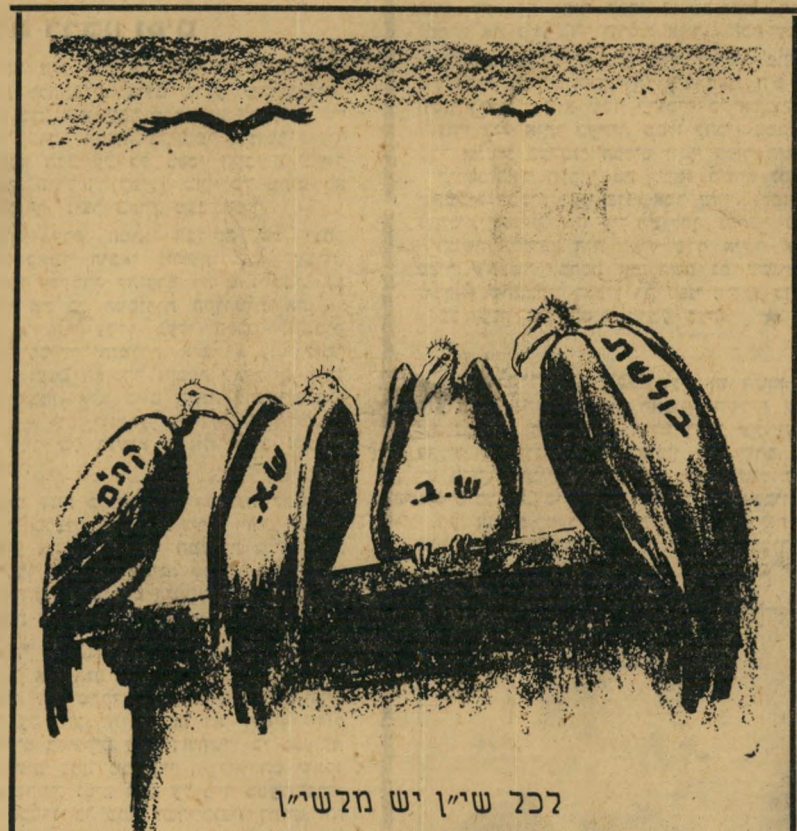
כל התהליך. כי כאן קבור כלב מעניין מאד-מאד. ובכן: מר ישראל אורחי גר בשיכון החתיקים של קרית-ברל. סוכן הש.א. בא לשיכון כדי לברר כמה שמלות קנה השנה לאשתו, כמה בקבוקי קוניאק הביא למסיבת הבר-מצחה של בנו ואיזה מתנות הביא עמו מחוץ-לארץ. אל מי פונה הסוכן?

הוא מחפש אדם שישרת אותו בלי תשלום. למען האידיאל. הוא מחפש אדם שלא יזרוק אותו החוצה, ולא ירוץ מיד למר אורחי כדי לספר לו על ההצעה השפלה. הוא פונה לאדם שאינו חשוד עליו כחבר מפלגה הנמצאת באופוזיציה, או שתימצא מחר ב-

חייחם הפרטיים ביותר ולהעבירן לתיקיה הסודית הגדולה של הש.א. זהו הדבר המחריד ביותר שנודע לציבור מאז קום המדינה.

★ ★ ★

מה זה מוזכר לך, הקורא? אילו אסוסיאציות מעוררת תמונה זו? לא, אין זה פנטזי ישראלי. הוא הומצא קודם לכן בכמה ארצות. האיש העוקב אחרי מעשיהם ודיבוריהם של כל דיירי ביתו; האיש אשר סוכן המש-טרה החשאית פונה אליו כדי לקבל דו"ח על הנעשה; האיש החושב את עצמו לאידי-אליסט מסור, והנחשב בעיני שכניו למלשין

לכל שיין יש מלשיין

עבירה כדי לעשות בעצמו קאריירה במפ-לגה. שאיש מהם אינו שקרן, המוסר ידיעות כוזבות כדי לסלק חשבון פרטי עם השכן, אחרי סכסוך בגלל פחיתובל, או ריב גשים. כולם טהורים. כולם נקיים. כולם עושים את אשר הם עושים אך ורק מתוך נאמנות צרופה לחזון המשיחי. האם זה משנה משהו בתמונה הכללית? לא.

האדם המלשין על שכנו מתוך אידיאליזם עקום וחולני מסוכן לציבור יותר מן המלשין למען בצע-כסף. כי הוא מבטא מחלה ציבורית עמוקה, מחלה שאיש אינו יודע עדיין ברגע זה לאיזה שלב מתקדם כבר הגיעה.

ראש הש.א. עצמו הודה בפה מלא ש"הש.א. מסר חלק מסוים מפרי חקירותיו למשטרה הכלכלית. משמע שלדעתו לא חל עליו החוק המחייב את נציבות מסי-ההכנסה לשמור בסוד כמס כל פרט הנמסר לה לצורך חישוב המס, כולל רחתיים של מלחים-ברבית-קצוצה, של שודדים ושל פרו-צות. יתכן שראש הש.א. עבר כאן עבירה מפורשת על החוק. אולם לא זה העיקר. העיקר הוא שמי שמסר פרטים למשטרה הכלכלית, מן הסתם מוסר גם פרטים למיסדות בטחוניים אחרים. העובדה שמר יעקוב כהן עצמו מופיע עד היום בתקן משרד-הבטחון, מובילה גם היא בכיוון זה. במלים אחרות: הפרטים הנא-ספים, כביכול, למען הש.א., לצורך המלחמה במשתמטי מסי-ההכנסה גרידא, משמשים למעשה גם את כל שאר מנגנוני-החושך במדינה, ביניהם אותם המנגנונים הפועלים, כפי שהוכח מעל לכל ספק, למען מטרות מפלגתיות פרטיות לגמרי.

★ ★ ★

אולם נרחיק לכת עוד צעד אחד. נחזור אל "פקח הבית", אל אותו מת-גדב אידיאליסטי בשיכון. הוא מוסר ידיעות לש.א. למען יעילות מסי-ההכנסה. האם לא ימסור ידיעות גם למי שפונה אליו, בשם המדינה והמפלגה, למען מטרה אחרת? ל-משל, למען בטחון-המדינה, שהוא בודאי חשוב יותר מכספי-המסים? ולצורך המלחמה בקומוניסטים, ובפאשיסטים, ובכעננים, וב-אופוזיציה החבלנית, ובבטאוניארס, ובכל שאר דחלילי-החזעה?

האיש הוא אידיאליסט. הוא מרגל-חובב. הוא התנשא מעל שכניו. התשובה ברורה. משמע שקיים בארץ מנגנון עצום של הלשנה המונית, המשמש למטרות שונות ומשונות, והמזין תיקיה בעלת מאות אלפי שמות.

ועוד צעד אחד קדימה: מה שמותר לשי"ד-אל"ף, למה יהיה אסור על כל שאר השי"נים? אם שי"ן אחד הקים מנגנון אדיר כזה, לצורך מטרה כה פרוזאית כמו גביית מסים, מניין לנו ששי"ן אחד לא הקים מנגנון מקביל, ואולי גדול עוד יותר, לצרכיו שלו?

★ ★ ★

ההבדל בין משטר רודני לבין משטר דימוקראטי אינו כהבדל בין יום ולילה, בין שחור ולבן. ישנם עשרות גוונים-ביניים, עיתות של בין-העריבים. כל מי שעבר פעם את מסך-הברזל ממערב ל-מזרח, תמה על חוסר ההבדל הגלוי לעין, ההבדלים הם דקים מאד, עדינים שבעדינים. לדעתנו, הגבול עובר בין בולשת העוסקת בנילוי עבריינים לבין מנגנון-הלשנה ארצי הפועל נגד כל האזרחים ללא אבחנה. בין הבלש המקצועי, לבין ה"מתנדב", "פקח-הבית", "נאמן". אם כן, כדאי לצלצל בפעמון האזהרה.

שפל — מי לא מכיר אותו? הוא היה קיים בגרמניה ובאיטליה, באל-בניה ובברית-המועצות. הוא נקרא "נאמן הבית", או "פקח הגוש", או "ראש תא המפלגה". יש לו תיכור שמות. אולם מהו תו אחת בכל מקום.

זהו האח הקטן, הצד השני של המטבע הנושא עליו את פני האח הגדול. זהו האיש הגורם לאסטר מיוציה של החברה, להגרם היחסים האנושיים החוגגים, לשבירת ה-אמונה-הרדדי שהוא הלב החי של כל אורגניזם חברתי.

הנה, אם כן, זכינו לתופעה זו גם בישראל. כמו תמיד, האמתלה להולדתה טובה ויפה — המלחמה במפרייר-חוק, ההגנה על טובת-הציבור. אולם מאחורי מלים יפות אלה מסתתרת תופעה שהיא תמיד מכווערת, תמיד מסוכנת. תמיד מכחילה: אירגון של רשת הלשנה ממלכתית, שלפני חוטיה מגי-עים לכל שכונה ושיכון, לצורך השפלת ראשו וכיסוף קומתו של האזרח.

★ ★ ★

ניח לרגע קט, למען הגינות הויכוח ובהירותו, שכל אלפי המתנדבים האלה הם אנשים הגונים במובן המקובל. נניח שאיש מהם אינו סחטן, המבקש רק טובת הנאה לעצמו. שאיש מהם אינו פרוכואטור, המפתה את שכניו לדבר-

אופוזיציה. אם כן, למי הוא פונה? אין צורך ברמיון רב כדי לדעת את התשובה: הוא פונה אל חבר מפלגת פועלי ארץ-ישראל. ולא לסתם חבר, מן הסוג התמים ובעל הרצון הטוב, אלא לחבר הידוע לו מראש כאדם המוכן לשרת בשמחה חשוק, זה, אדם הקשור במנגנון, או מבקש לעצמו קאריירה. אחרי הפעם הראשונה הופך האיש למל-שין קבוע. לא נגד איש אחד מסויים, אלא נגד כל אנשי השיכון. תחילה הוא עונה על שאלות, אחר-כך הוא מנדב את האיני-פורמציה בעצמו, גם מבלי להישאל. שהרי הוא אידיאליסט.

אחרי הצעד הראשון, אין דרך חזרה. הוא שייך למחלת הגדולה, הממלכתית, ואין הוא יכול לצאת מתחת ידיה, מבלי לריב עמה — דבר מסוכן מאד. מלבד רוצחי הדי"ר קסטנר, לא ידוע בהיסטוריה אף מק-רה אחד של סוכנים ומרגלים ש"ניתקו את הקשר" עם שולחיהם מבלי לחשוש מתגמול.

במלים פשוטות: לפי דבריו ה-אחראי לש.א., קיים ברגע זה מנגנון של "אלפי" מתנדבים ככל רחבי הארץ, שתפקודם לרגל ב-אופן רצוף וקבוע את השכנים בשימוניהם, לאסוף ידיעות על